SAMORZĄD MIEJSKI

Miesięcznik Związku Miast Polskich
Nr 2 (172) LUTY 2011
ISSN 1730-5187

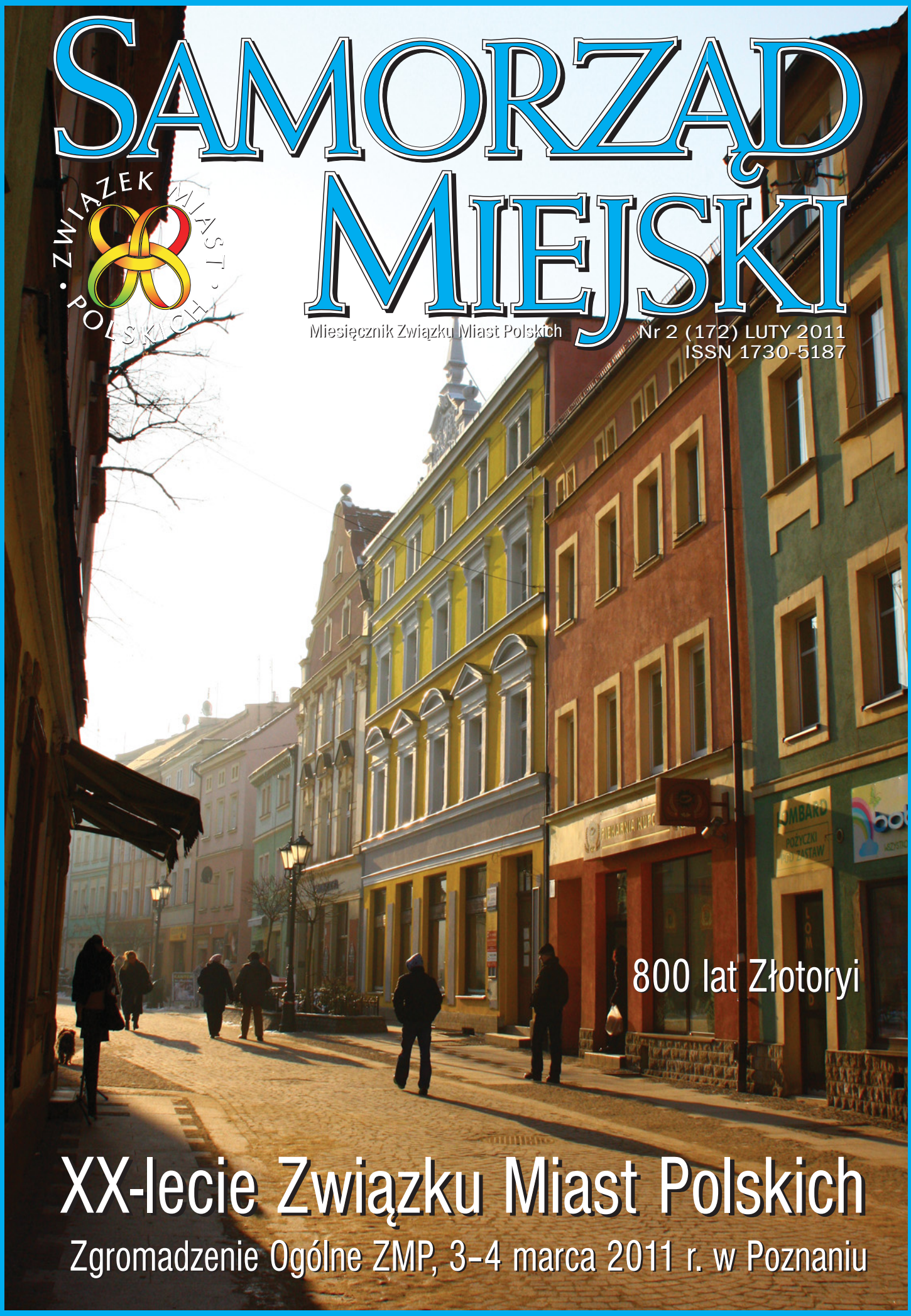

800 lat Złotoryi

XX-lecie Związku Miast Polskich

Zgromadzenie Ogólne ZMP, 3–4 marca 2011 r. w Poznaniu

W NUMERZE

LAUREACI KONKURSU „SAMORZĄDOWY LIDER ZARZĄDZANIA 2010”

VIII W „Samorządzie Miejskim” rozpoczęliśmy prezentację finałowych projektów konkursu „Samorządowy Lider Zarządzania 2010 – Współpraca gmin i powiatów z organizacjami pozarządowymi”. Dziś prezentujemy cztery projekty, które uzyskały w konkursie II i III miejsce. Są to projekty z Gniewu, Śremu, powiatu kluczborskiego oraz gminy Bieliny.

ZE ZWIĄZKU

X Podczas posiedzenia Zarządu ZMP w Poznaniu w dniu 4 lutego br. podjęto dwa stanowiska w sprawach dotyczących ograniczenia zadłużenia i deficytu JST. W trakcie posiedzenia negatywnie zaopiniowano projekt ustawy o ochronie przyrody, który przewiduje zmiany dotyczące trybu tworzenia parku narodowego, zmiany jego granic lub likwidacji oraz odwoływania dyrektora.

PROJEKT NORWESKI

XI Podczas wyjazdów do Norwegii jesienią ubiegłego roku laureaci konkursu „Samorządowy Lider Zarządzania 2010 – usługi techniczne i zdrowotne” mogli poznać, jak funkcjonuje system zagospodarowania odpadami w tym kraju, a także ciekawe rozwiązania w tej dziedzinie.

MIASTA JUBILEUSZOWE

XIII Złotoryja to malownicza miejscowość położona u podnóża Sudetów, nad złotonośną rzeką Kaczawą, licząca blisko 17 tysięcy mieszkańców. Leży na granicy dwóch krain geograficznych – Niziny Śląskiej i Sudetów. W tym roku miasto obchodzi 800-lecie nadania praw miejskich. Każdego roku odbywają się tu Międzynarodowe Mistrzostwa Polski w Płukaniu Złota, a w tym roku, z okazji jubileuszu miasta – Mistrzostwa Świata w tej dziedzinie.

KRONIKA ZAGRANICZNA

XIV Na początku 2010 r. zostały zakończone prace w ramach sześciu projektów URBACT. Każdy z nich miał polskich partnerów. Streszczenie osiągniętych przez nie rezultatów przedstawimy w kilku najbliższych wydaniach „Samorządu Miejskiego”. Dziś projekty HOPUS i NODUS.

Na okładce: Kamienice na Starym Mieście w Złotoryi. O mieście piszemy na str. XIII. Fot. E. Parchimowicz

20 lat ZMP

Czas walki o miejsce miast

19 stycznia tego roku minęło 20 lat od powołania do życia Związku Miast Polskich. Dokonali tego przedstawiciele 61 miast, którzy wzięli udział w Kongresie Restytucyjnym Związku.

Idea stworzenia Związku została przedstawiona miastom kilka miesięcy wcześniej. 3 i 4 sierpnia 1990 r. ówczesne władze Elbląga zorganizowały I Konferencję Prezydentów Miast RP. Właśnie na tamtym spotkaniu prezydent Poznania, Wojciech Szczęsny Kaczmarek, zgłosił formalnie ten pomysł, choć o potrzebie zorganizowania się polskich miast myślano równocześnie także w Gdańsku i Elblągu. Faktem jest, że poznańska delegacja przyjechała na konferencję z gotowym projektem statutu Związku. Wkrótce właśnie Poznaniowi powierzono misję tworzenia sekretariatu grupy inicjatywnej.

Warto powiedzieć, że projekt statutu opracowano w dużej mierze na podstawie Statutu Związku z 1931 roku. Po dostosowaniu do przepisów ustawy o samorządzie terytorialnym wymagał on konsultacji i dalszej pracy. Ostateczny tekst przyjęto 21 września 1990 r., podczas kolejnego posiedzenia grupy organizacyjnej.

Do końca listopada 1990 r. 50 rad miejskich podjęło uchwały o przystąpieniu do budowanego Związku Miast Polskich. W tej sytuacji pierwsze, restytucyjne posiedzenie Zgromadzenia Ogólnego Związku odbyło się w dniach 18–20 stycznia 1991 r.

Formalna rejestracja Związku Miast Polskich jako stowarzyszenia gmin nastąpiła 26 lipca 1993 roku.

Przedwojenne dzieje

Z inicjatywy mecenasa Adolfa Suligowskiego, prezesa Rady m.st. Warszawy, w dniach 19–21 listopada 1917 r. odbył się w Warszawie, za zgodą niemieckich władz okupacyjnych, Pierwszy Zjazd Przedstawicieli Miast Królestwa Polskiego. Podczas spotkania 16 miast powołało Związek Miast Królestwa Polskiego. Na koniec 1918 r. Związek liczył już 75 miast. W styczniu 1919 r. w II Zjeździe Związku uczestniczy już, poza miastami z byłego zaboru rosyjskiego, 6 miast Małopolski (Kraków, Lwów, Przemyśl, Rzeszów, Jarosław i Wieliczka).

Miasta wielkopolskie po raz pierwszy uczestniczyły w aktywności Związku w styczniu 1920 r., kiedy to odbył się w Warszawie IV Nadzwyczajny Zjazd Przedstawicieli Związku. Wtedy też na prezesa Związku zostaje wybrany prezydent Poznania, Jarosław Drwęski. Po miesiącu od tego wydarzenia do Związku należy już 169 miast, pod koniec 1920 r. – 333 miasta. O takim błyskawicznym potrojeniu liczebności Związku zadecydowało głównie przekonanie miast o przydatności tej organizacji. Związek odnotowywał konkretne efekty swej działalności, przede wszystkim w dziedzinie legislacyjnej, a także w rewindykacji szeregu uprawnień i uzyskiwaniu korzystnych rozwiązań w systemie finansowania miast.

Najważniejszymi osiągnięciami Związku działającego przed wojną była ustawa o miastach, wypracowanie systemu finansowania miast w nawiązaniu do ogólnego systemu podatkowego, prawo umożliwiające miastom gospodarowanie gruntami i wreszcie operacja oddłużenia miast przeprowadzona w latach 30.

W roku 1929 do Związku należało 529 miast, co porównane z liczbą 624 miast należących do całego państwa polskiego, świadczy o sile i znaczeniu ZMP w okresie międzywojennym.

Najważniejsze cele

Inicjatorzy restytucji Związku w 1990 roku, przystępując do tworzenia programu działania, szybko zauważyli pewne podobieństwa między latami międzywojennymi a sobie współczesnymi.

– *Sytuacja, w której Związek Miast Polskich podjął w latach 90. swoją działalność,*

była pod wieloma względami zbliżona do tamtej sprzed 70 lat – mówi **Andrzej Porawski**, biorący od początku udział w budowaniu „nowego" Związku. – *Na początku lat 90. brak było wielu niezbędnych regulacji prawnych oraz systemu finansowania miast. Na trudną sytuację miast składały się m.in. liczne zobowiązania wynikające z wcześniejszych działań, utrudniające start odradzającym się samorządom miejskim. Nie istniała własność komunalna, za to występowały liczne utrudnienia w przebiegu procesu komunalizacji.*

Nowo powstały Związek za jedno ze swoich podstawowych zadań uznał działanie zmierzające do uzyskania regulacji prawnych, niezbędnych do stworzenia systemu ustrojowego, w którym znajdzie się określone miejsce dla samorządów miejskich. Zakładano, że działania będą podejmowane już w fazie tworzenia projektów ustaw, ich opiniowania. Zdecydowano o udziale przedstawicieli Związku w pracach komisji sejmowych. Uznano, że Związek powinien stać się reprezentacją interesów miast w kontaktach z administracją rządową oraz w działaniach gospodarczych.

Za niezwykle ważną uznano działalność promocyjną, polegającą na atrakcyjnym przedstawianiu potencjalnych możliwości gospodarczych miast rozmaitym partnerom krajowym i zagranicznym.

W opinii twórców Związku powinien on także tworzyć lub zlecać opracowanie ekspertyz charakteryzujących stan rozmaitych dziedzin życia miast i proponujących sposoby ich poprawy.

Czarna procesja

Podczas Nadzwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego ZMP, 18 kwietnia 1991 r. w Warszawie, Związek zorganizował tzw. czarną procesję. Za wzór dla tego wydarzenia posłużyła Czarna Procesja mieszczaństwa z 1789 roku. Wtedy do Warszawy przybyli przedstawiciele 141 miast królewskich, aby upomnieć się o prawa dla stanu mieszczańskiego. Ubrani na czarno delegaci na czele z prezydentem Warszawy Janem Dekertem przeszli ulicami stolicy pod Zamek Królewski, miejsce obrad Sejmu Czteroletniego, gdzie złożyli na ręce króla Stanisława Augusta Poniatowskiego petycję, domagającą się przyznania praw publicznych dla mieszczan. Manifestacja ta przyczyniła się do powołania przez sejm specjalnej komisji do spraw reformy ustroju, której prace zakończyły się 18 kwietnia 1791 r. uchwaleniem prawa o miastach – pierwszego takiego aktu prawnego na świecie.

W procesji, która odbyła się w 1991 roku, wzięło udział około 200 przedstawicieli polskich miast. Przeszli oni spod kolumny Zygmunta na placu Zamkowym do gmachu Sejmu. Delegacja Związku została przyjęta przez marszałka Sejmu Mikołaja Kozakiewicza oraz wicemarszałka Senatu, Andrzeja Wielowieyskiego. Otrzymali oni, podobnie jak wcześniej na ulicy dziennikarze, tekst Memoriału o stanie polskich miast.

– *Wobec pogłębiającego się kryzysu w miastach, grożącego załamaniem się samorządności lokalnej w gminach miejskich, w których mieszka ponad trzy piąte obywateli Rzeczpospolitej, miasta zdecydowały się na dzisiejszą manifestację, licząc na to, że przedstawione w ten sposób problemy tej specyficznej grupy gmin skuteczniej trafią do świadomości posłów i senatorów naszego, wolnego wreszcie kraju. Wystąpienie nasze spowodowane zostało uświadomieniem sobie skali zagrożeń dla dalszego bytu miast oraz obawą o to, by całkowite zahamowanie ich rozwoju materialnego nie zniweczyło możliwości tworzenia wartości kulturowych* – napisali członkowie Związku Miast Polskich w Memoriale.

Komisja do współpracy

21 maja 1993 r. premier Hanna Suchocka powołała Komisję Wspólną Rządu i Środowisk Samorządowych. Do dziś w środowisku samorządowym uznawane jest to za jeden z największych sukcesów Związku Miast Polskich z początku lat 90. Sukcesów tym większych, że aktywna do chwili obecnej Komisja przez pierwszych 12 lat działała bez umocowania ustawowego. Ustawę o Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego uchwalono dopiero 6 maja 2005 r.

W skład Komisji weszli przedstawiciele najważniejszych resortów oraz reprezentanci organizacji samorządu terytorialnego. Była ona pomyślana jako organ pomocniczy Rady Ministrów stanowiący forum wypracowywania wspólnego stanowiska rządu i samorządu terytorialnego. Obecnie stronę samorządową w Komisji reprezentują Związek Miast Polskich, Związek Gmin Wiejskich RP, Związek Powiatów Polskich, Związek Województw RP, Unia Miasteczek Polskich i Unia Metropolii Polskich.

EWA PARCHIMOWICZ

UCHWAŁA PROGRAMOWA

(podjęta na Kongresie Restytucyjnym Związku Miast Polskich)

Kongres Restytucyjny ZMP określa następujące główne kierunki działania Związku:

1. Niezwłoczne podjęcie działań zmierzających do kompleksowego uregulowania podstaw prawnych funkcjonowania samorządów terytorialnych w szczególności przez inicjowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych, takich jak:
   - ustawa o samorządzie terytorialnym,
   - ustawa o podziale kompetencji,
   - ustawa o prawie budżetowym,
   - ustawa o dochodach gmin,
   - ustawa o planowaniu przestrzennym i prawie budowlanym,
   - ustawa o gospodarce gruntami,
   - ustawa o drogach,

   oraz innych ustaw w zakresie dotyczącym samorządów terytorialnych.
2. Inicjowanie prac w zakresie poszukiwania nowoczesnych rozwiązań dotyczących gospodarki komunalnej, mieszkaniowej, ochrony środowiska, ochrony zdrowia, oświaty, kultury itp.
3. Określenie strategii polityki gospodarczej miast z uwzględnieniem specyfiki ich rozwoju, biorąc pod uwagę ich wielkość, cechy regionalne, uwarunkowania ekologiczne itp. oraz organizowanie promocji gospodarczej miast i prowadzenie działalności na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, przy współpracy z różnymi organizacjami gospodarczymi.
4. Wypracowanie nowoczesnych rozwiązań w zakresie kształtowania polityki socjalnej miast.
5. Nawiązywanie współpracy z krajowymi i międzynarodowymi organizacjami miast celem wymiany doświadczeń w zakresie samorządności.
6. Prowadzenie działalności szkoleniowej i wydawniczej, dotyczącej problematyki miast.

Andrzej Porawski

W działalność samorządową zaangażowany jest od 1990 roku – pełnił funkcje radnego miasta Poznania, członka Zarządu Miasta Poznania, radnego Sejmiku Województwa Wielkopolskiego.

Od 1991 roku jest dyrektorem Biura Związku Miast Polskich. Brał czynny udział w tworzeniu Związku Miast Polskich. W latach 1992–1993 i 1998–1999 – uczestnik prac nad reformą ustrojową państwa.

Od 1999 roku pełni funkcję sekretarza Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego ze strony samorządowej.

– Mówiąc o początkach, chciałbym przypomnieć człowieka, o którym już pewnie nikt nie pamięta, a który namówił nas na szybkie zorganizowanie Związku Miast Polskich jeszcze przed wyborami 27 maja 1990 r. Jak wiadomo te wybory przygotowywał rząd Tadeusza Mazowieckiego, a w ramach tego rządu pełnomocnik prof. Jerzy Regulski, który miał 49 delegatów w poszczególnych województwach. W Poznaniu szefem biura takiego delegata był pan Janusz Krzyżaniak, taki stary urzędnik, który pamiętał poznański magistrat sprzed wojny – pracował w nim jego ojciec. Dzięki opowieściom ojca wiedział, że przed wojną działała taka ważna i znacząca organizacja, jak Związek Miast Polskich. Pan Janusz przekonywał nas w Poznaniu, że samorząd ma to do siebie, że jest zatomizowany, w związku z tym ważne jest, żeby zbudować swoją reprezentację w stosunku do władzy centralnej, zarówno ustawodawczej, jak i wykonawczej. Za namową pana Janusza przygotowaliśmy się do tego przedsięwzięcia jeszcze przed wyborami. W sierpniu 1990 r. prezydent Elbląga Józef Gburzyński zaprosił przedstawicieli polskich miast i na zaproszenie to odpowiedziało około sto miejskich samorządów. Ja pojechałem do Elbląga z prezydentem Poznania Wojciechem Szczęsnym Kaczmarkiem. Padło tam kilka głosów na temat tego, że warto by założyć jakąś organizację, ktoś wspomniał coś o przedwojennym

Związku Miast Polskich. I wtedy prezydent Kaczmarek wygłosił przemowę, a ja przedstawiłem projekt statutu i projekt programu działania Związku. Wszyscy byli zszokowani, bo nikt się nie spodziewał, że to będzie już w tym stopniu przygotowane.

W samym Związku niezmiennie od 20 lat mnie osobiście fascynują ludzie. Są tu fantastyczni prezydenci i fantastyczni burmistrzowie, przewodniczący rad, urzędnicy, którzy pracują w komisjach Związku. To jest naprawdę wielkie bogactwo różnych doświadczeń, różnych osobowości i wartości, na których ci ludzie budują tę swoją publiczną aktywność. (...)

Sądzę, że największym sukcesem, jaki odniósł Związek w swojej dotychczasowej działalności, było doprowadzenie do powołania Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz to, że Komisja ta działa do dziś. Udało nam się na to namówić w 1993 roku panią premier Hannę Suchocką. Zanim w 2005 roku powstała ustawa o Komisji Wspólnej, działała ona 12 lat na podstawie aktów niższego rzędu, a więc rozporządzeń Prezesa Rady Ministrów albo Rady Ministrów. Ale to była dobra wola rządu i jak premier Suchocka tę dobrą wolę rządu do współpracy z nami w jakiś sposób skonstruowała, to potem żaden rząd – nawet taki, który niekoniecznie pałał entuzjazmem do samorządu – nie zmieniał tego. Ustawa z 2005 roku jest ukoronowaniem tej współpracy. ■

Pełny tekst rozmowy z Andrzejem Porawskim opublikujemy w kolejnym „Samorządzie Miejskim”

Jan Olbrycht

W latach 1990–1998 pełnił funkcję burmistrza Cieszyna. Od 1993 do 1998 roku pracował w Zarządzie ZMP, pełniąc w drugiej kadencji funkcję wiceprezesa.

W latach 1998–2002 był marszałkiem województwa śląskiego. W 2003 roku został członkiem Biura Wykonawczego Rady Gmin i Regionów Europy (CEMR), a w 2004 roku Rady Światowej Organizacji Zjednoczonych Miast i Władz Lokalnych. W 2004 roku został posłem do PE, objął stanowisko wiceprzewodniczącego komisji rozwoju regionalnego. W 2009 roku skutecznie ubiegał się o reelekcję.

– Kiedy na początku lat 90. zacząłem brać udział w różnego typu spotkaniach Związku Miast Polskich, muszę powiedzieć, że od razu niezwykle zaimponowali mi ludzie, którzy byli w Zarządzie. Zaimponowali mi jako osobowości – ludzie, porwani jakąś ideą, bardzo dynamicznie występujący, świetnie

Jan Maciej Czajkowski

Był współorganizatorem restytucji i wiceprezesem Związku Miast Polskich w latach 1990–1998. W tym samym okresie pełnił funkcję prezydenta Zgierza (I i II kadencja). Od 2003 roku był pełnomocnikiem prezydenta Łodzi ds. informatyzacji miasta oraz standardów ISO.

Doktor chemii, specjalista w dziedzinie GIS. Obecnie jest wykładowcą akademickim na Uniwersytecie Łódzkim w Instytucie Geografii Miast i Turyzmu.

prezentujący się na różnego typu spotkaniach, bardzo odważni w wypowiedziach wobec rządu. To wzbudzało ogromny aplauz na sali, ale również zainteresowanie. Nie ukrywam, że od pierwszego dnia, kiedy zacząłem przyjeżdżać na posiedzenia Zarządu Związku, pomyślałem sobie, że bardzo chętnie z tymi ludźmi bym popracował. Tu wchodziło się w zupełnie inny wymiar pracy z samorządem: już nie rozmowy na temat tego, co można zrobić w moim mieście, ale rozmowy o tym, co można zrobić w Polsce.

Moje pierwsze spotkania ze Związkiem to były rozmowy z Franką Cegielską, z Wojtkiem Szczęsnym Kaczmarkiem, z Maćkiem Czajkowskim.

Kiedy już znalazłem się w Zarządzie, okazało się, że moje przewidywania były słuszne: była to grupa pasjonatów, ludzi, którzy przyszli z różnych miejsc, pasjonatów zmian ustrojowych, dyskusji na tematy systemowe. Pasjonatów, którzy zjeżdżali się w wolnym czasie, najczęściej w czasie weekendów. Odbywaliśmy długie debaty, bardzo merytoryczne, a oprócz tego bardzo przyjacielskie. Wspominam to przede wszystkim jako niezwykłą przygodę intelektualną, możliwość bycia z ludźmi, którzy bardzo mi odpowiadali, którzy byli zafascynowani tym, co robią, ale nie tylko swoim miastem, nie tylko wyborami i polityką, ale właśnie chęcią pionierskiego budowania i przebudowywania Polski. I to nas wszystkich łączyło, ale też bawiło – ta praca, wzajemne towarzystwo. Jeździliśmy na spotkania Zarządu z ogromną przyjemnością. Ważne jest to, że my tego nie robiliśmy ani z przymusu, ani z konieczności.

Do dziś często ze sobą się kontaktujemy, wspominamy osoby, które odeszły z tego środowiska. Zdajemy sobie sprawę z tego, że to był też w dużym stopniu wynik ich ciężkiej pracy. Wszyscy pracowaliśmy jak wariaci w swoich miastach, a potem w weekendy zjeżdżaliśmy, przeważnie nocą do jakiegoś miejsca, rozmawialiśmy. W poniedziałek rano znów ruszaliśmy do normalnej pracy. Początki działalności Związku wspominam jako wspólne budowanie z przyjaciółmi. ■

Pełny tekst rozmowy z Janem Olbrychtem opublikujemy w kolejnym „Samorządzie Miejskim”

– 20 lat istnienia ZMP skłania do refleksji, choć upływ czasu nieco „wygładza” wspomnienia. Z drugiej strony jednak wyostrza także niektóre wydarzenia oraz pozwala mi na osobistą retrospekcję z dzisiejszego punktu widzenia.

W 1990 i 1991 roku, w początkach funkcjonowania prawdziwego samorządu lokalnego, niewielka początkowo grupa osób uznała za konieczne stworzenie instytucjonalnej współpracy między samorządami, ułatwiającej wymianę doświadczeń oraz obronę publicznych interesów gmin wobec innych podmiotów, zwłaszcza wobec administracji centralnej, która – w obszarze średniej kadry kierowniczej – wciąż tkwiła w poprzedniej epoce TOAP-ów. *Spiritus movens* tego zamierzenia, Andrzej Porawski z zarządu Poznania, wraz z Wojtkiem Szczęsnym Kaczmarkiem, ówczesnym prezydentem Poznania, doprowadzili do pamiętnego Kongresu Restytucyjnego i w efekcie do zarejestrowania (choć nie bez problemów) Związku Miast Polskich.

Historia i działania Związku doczekały się już wielu publikacji. Chciałbym tu zatrzymać się na jednym tylko, lecz niezwykle ważnym dla rozwoju samorządności w Polsce, efekcie, a mianowicie na zgromadzeniu wokół inicjatywy „ojców założycieli” ZMP grupy kilkudziesięciu znaczących w kraju osób ze środowisk samorządowych i „okołosamorządowych”, dla których idea samorządności lokalnej była nie do przecenienia, była warta poświęcenia jej całego dalszego zawodowego życia i którzy porzucili swoje dotychczasowe, często bardzo obiecujące, „ścieżki rozwoju” właśnie na rzecz samorządów. W wielu przypadkach do dziś wspierają oni skutecznie na różnych płaszczyznach funkcjonowanie i rozwój samorządności w Polsce.

Nazwiska i dokonania tych ludzi były wielokrotnie wymieniane w różnych publikacjach, jednak chciałbym zwrócić uwagę na zupełnie nieprzystającą do obecnego stylu uprawiania polityki wspólną cechę tych osób: NIEZALEŻNIE OD ICH OSOBISTYCH PRZEKONAŃ POLITYCZNYCH praktycznie ZAWSZE, nie tylko werbalnie, ale realnie, na pierwszym miejscu był dla nich interes wspólnot lokalnych i jak najlepsze zaspokajanie ich potrzeb. Z tego grona lub z obszaru jego bezpośredniego oddziaływania wyszli także najbardziej kompetentni burmistrzowie i prezydenci naszych miast.

W mojej ocenie takie właśnie podejście do „pracy samorządowej”, konsekwentnie (choć w drugiej dekadzie tego okresu z niemałym trudem) pielęgnowane na forum ZMP (przejęte także przez kolejne organizacje samorządowe – często razem z osobami, które uzyskały „szlify samorządowe” w naszym Związku) było – i jest do tej pory – jednym z głównych źródeł sukcesów i znaczenia ZMP. Taka postawa pozwoliła też w efekcie na utworzenie unikalnej w skali europejskiej instytucji – Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, której Strona Samorządowa jest forum, służącym trudnym często dyskusjom nad najważniejszymi WSPÓLNYMI dla samorządów tematami i wypracowywaniu wspólnych stanowisk w tych sprawach wobec administracji rządowej.

Nieubłagany upływ czasu wywołuje stopniowe ograniczenie aktywności tego grona ludzi. Chciałbym mieć tylko nadzieję, że w kolejnym pokoleniu podobny sposób myślenia o publicznej służbie na rzecz samorządów również znajdzie entuzjastów. Że znajdą się ludzie, którzy wraz ze wspierającymi ich społecznościami lokalnymi, będą w stanie skutecznie przeciwstawić się podejmowanym przez kolejne partie polityczne destrukcyjnym dla idei samorządności lokalnej próbom „centralnego upolitycznienia” samorządów. To pozwoli na utrzymanie i dalszy rozwój wytworzonych w minionym okresie mechanizmów ich funkcjonowania.

oprac. EPE

Działalność Związku Miast

W 2010 roku odbyło się 7 posiedzeń Zarządu Związku w następujących miastach: Jasło, Mielec, Sochaczew, Sopot, Ustka, Gdynia i Ostrowiec Świętokrzyski.

W wyniku prac Zarządu oraz na podstawie propozycji Komisji i Biura Związku Zarząd przyjął ponad 50 stanowisk i opinii dotyczących projektów ustaw, spraw ustawowych, projektów rozporządzeń i bieżących problemów. Na zlecenie Zarządu opracowanych zostało 6 ekspertyz i opinii prawnych.

W 2010 roku funkcjonowało w Związku 16 komisji tematycznych, w których pracach łącznie brało udział kilkuset przedstawicieli miast członkowskich. Komisje odbyły 24 posiedzenia w 14 miastach.

31 grudnia 2010 r. Związek liczył 306 miast, reprezentując 73,74% miejskiej ludności Polski.

Zrealizowane projekty

Projekt „Budowanie potencjału jednostek samorządu terytorialnego do lepszego dostarczania usług publicznych", finansowany ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego

Od stycznia 2007 r. Związek Miast Polskich, w partnerstwie ze Związkiem Powiatów Polskich, Związkiem Gmin Wiejskich RP i Norweskim Związkiem Władz Lokalnych i Regionalnych, realizuje 4-letni projekt badawczo-doradczo-szkoleniowy. Projekt jest współfinansowany przez UKIE ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego dotacją w wysokości 2,9 mln euro.

Celem projektu jest poprawa jakości i efektywności usług dostarczanych mieszkańcom i podmiotom gospodarczym. Działania projektu obejmują:

– rozbudowę i doskonalenie systemu ***benchmarkingu*** usług publicznych dostarczanych przez JST oraz wdrożenie systemu stałej wymiany doświadczeń w zakresie zarządzania między członkami Związku;

– **szkolenia** z zarządzania usługami społecznymi i technicznymi;

– stałe **konkursy „Samorządowy Lider Zarządzania** w dziedzinie usług społecznych i technicznych"

– **wyjazdy studyjne/badawcze** przedstawicieli polskich JST do Norwegii.

Projekt, który kończy się w marcu 2011 r., swoim działaniem objął łącznie ponad 600 jednostek samorządu w kraju, których przedstawiciele uczestniczyli w co najmniej jednym z pięciu komponentów projektu.

Gośćmi Kongresu XX-lecia Samorządu Terytorialnego byli zarówno ówczesny Prezydent RP, Lech Kaczyński, jak i obecna głowa państwa, wówczas marszałek Sejmu, Bronisław Komorowski. *Fot. 2 x E. Parchimowicz*

Spotkania Grup Wymiany Doświadczeń (GWD) samorządów miejskich w ramach projektu norweskiego to innowacyjna forma wzajemnej wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy praktykami samorządowymi odpowiadającymi za dostarczanie usług publicznych.

Wśród samorządów miejskich powstało sześć grup tematycznych, w każdej po siedem samorządów, które zdecydowały się wspólnie analizować i doskonalić swoje usługi publiczne. Tematyka pracy grup obejmuje (z zakresu usług społecznych) z**arządzanie oświatą, pomocą społeczną, kulturą,** a z zakresu usług technicznych – **transport miejski i drogownictwo, gospodarkę mieszkaniową i gospodarkę komunalną** (wodociągi/kanalizacja i odpady stałe, a ostatnio **efektywność energetyczna**).

System Analiz Samorządowych

Projekt SAS, realizowany konsekwentnie od połowy lat 90., jest niewątpliwie jedynym w Polsce przedsięwzięciem systematycznego monitoringu wybranych sektorów działalności samorządów miast, prowadzonym na podstawie twardych danych, pozyskiwanych z miast.

W 2010 roku za pomocą pakietu SAS monitorowano trzy dotychczas badane sektory usług publicznych: kulturę, pomoc społeczną, transport i drogi oraz dwa nowe, tj.: komunalną gospodarkę mieszkaniową oraz usługi komunalne. Kontynuowano prace nad zestawem wskaźników służących do badania zrównoważonego rozwoju. Prowadzono także analizy przekrojowe dwóch grup danych, które nie stanowią konkretnych usług, ale decydują o uwarunkowaniach i procesach zarządzania sprawami lokalnymi: demografii oraz finansów jednostek samorządu terytorialnego.

W roku 2010 poszerzono SAS o dwa nowe sektory: efektywność energetyczną oraz współpracę JST z organizacjami pozarządowymi.

W okresie tym około 100 miast członkowskich ZMP brało aktywny udział w systemie, dostarczając swoje dane do porównań. Średnio miesięcznie portal SAS notował ponad 1395 wejść (tzw. unikalnych użytkowników z odrębnym numerem IP).

Projekt systemowy „Model współpracy administracji publicznej i organizacji poza-

Polskich w 2010 roku

rządowych – wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy"

Od lutego 2010 r. ZMP bierze udział w realizacji 2-letniego projektu systemowego w ramach POKL 5.4, którego Liderem jest Departament Pożytku Publicznego MPiPS, a partnerami Związek Miast Polskich, Instytut Spraw Publicznych, Collegium Civitas, SPLOT, FAOW. Łączna wartość projektu w części koordynowanej przez ZMP wynosi 840 tys. zł.

Celem projektu jest zwiększenie zakresu i poprawa jakości mechanizmów współpracy jednostek administracji samorządowej z organizacjami pozarządowymi – szczególnie poprzez opracowanie modelu współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, przygotowanie i upowszechnienie poradnika opisującego oczekiwane standardy współpracy obu sektorów oraz identyfikację i upowszechnienie dobrych praktyk w tym zakresie.

Współpraca zagraniczna

Europa dla Obywateli – środki wsparcia

Publikacja „Współpraca partnerska samorządów – praktyczny przewodnik"

Broszura „Współpraca partnerska samorządów – praktyczny przewodnik" powstała w ramach zrealizowanego w 2009 roku projektu, współfinansowanego z programu „Europa dla obywateli – środki wsparcia". Trafiła do wszystkich jednostek samorządu na początku roku 2010.

Broszura ma praktyczny charakter, zawiera m.in. wskazówki, jak skutecznie współpracować, jak podpisać umowę partnerską, jak skorzystać ze wsparcia finansowego Unii Europejskiej oraz ubiegać się o nagrody za prowadzoną współpracę. W wydawnictwie zamieszczono także najnowsze informacje o partnerstwach prowadzonych przez polskie samorządy – dane statystyczne oraz listy kontaktów bliźniaczych (płyta CD).

Swoimi doświadczeniami we współpracy partnerskiej na potrzeby publikacji podzieliły się Sosnowiec, Kielce, Malbork, Białogard, Kostrzyn nad Odrą, Lublin, Bełchatów, Gostyń, Olsztyn, Gołdap, Słubice i Nysa.

Szkolenia z programu Europa dla Obywateli

Związek Miast Polskich we współpracy z Punktem Kontaktowym Europa dla Obywateli przeprowadził serię szkoleń dla beneficjentów programu Europa dla Obywateli. Oprócz informacji o programie, uczestnicy brali też udział w praktycznej części dotyczącej przygotowania projektów – od pomysłu do ewaluacji. Łącznie w szkoleniach wzięło udział 185 osób.

Polsko-niemieckie seminarium, Pamiętając, razem patrzeć w przyszłość, 18–19 marca, Krzyżowa – Głogów.

Polsko-niemieckie seminarium, Sport i turystyka – sposób na promocję, 1–2 lipca, Słubice

Konferencje

Kongres XX-lecia Samorządu Terytorialnego Poznań, 8–9 marca 2010 r.

Ponad 1200 wójtów, burmistrzów, prezydentów, starostów i marszałków wzięło udział w obradach Kongresu XX-lecia Samorządu Terytorialnego, który odbywał się w rocznicę uchwalenia ustawy o samorządzie terytorialnym.

Kongres przygotowało sześć korporacji samorządowych, tworzących stronę samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

W Kongresie uczestniczył Prezydent RP, Lech Kaczyński, premier Tadeusz Mazowiecki, marszałek Sejmu Bronisław Komorowski, wicemarszałek Senatu Marek Ziółkowski oraz ojcowie samorządu – prof. Michał Kulesza, prof. Jerzy Regulski oraz prof. Jerzy Stępień, a także Jerzy Miller, minister spraw wewnętrznych i administracji, Katarzyna Hall, minister edukacji narodowej.

Podczas Kongresu odbyło się Samorządowe Forum Kobiet, nad którym patronat objęła Maria Kaczyńska.

VIII Kongres Miast Polskich, Miasta – spuścizna dziejów i wyzwania przyszłości, Kalisz, 16–17 września 2010 r.

Kongres był poświęcony tematyce ochrony dziedzictwa kulturalnego i rewitalizacji miast oraz kwestii finansów JST. Dobre praktyki rewitalizacji w swoich miastach zaprezentowali przedstawiciele Lublińca, Nysy, Pabianic i Zamościa. Drugim ważnym tematem tegorocznego Kongresu były finanse miast.

Efektem dwudniowych obrad Kongresu Miast Polskich zorganizowanego przez Związek Miast Polskich są stanowiska w sprawach: stanu finansów samorządowych, finansowania dróg publicznych oraz finansowania oświetlenia w miastach.

II Samorządowe Forum Kultury Sochaczew, 13–14 maja 2010 r.

Blisko 80 przedstawicieli samorządów miast uczestniczyło w dniach 13 i 14 maja 2010 r. w II Samorządowym Forum Kultury pod nazwą „Kultura jako czynnik rozwoju miast", które tym razem odbyło się w Sochaczewie. Organizatorami konferencji był Związek Miast Polskich, Urząd Miasta Sochaczewa i Samorządowe Obserwatorium Kultury.

Dyskutowano m.in. o wpływie kultury na rozwój miast, marketing i markę.

Laureaci i wyróżnieni w konkursie „Samorządowy Lider Zarządzania – Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi". *Fot. E. Parchimowicz*

Konferencja z cyklu Spotkanie Biur Promocji, Zalesie k. Olsztyna, 30 września – 1 października 2010 r.

W dniach 30 września–1 października 2010 r. w Zalesiu k. Olsztyna odbyła się kolejna konferencja w ramach Spotkań Biur Promocji połączona z XIV Przeglądem Materiałów Promocyjnych Miast. Tematem konferencji była „Promocja miast – efektywność i doskonalenie". Udział w spotkaniu wzięło 57 osób z 28 miast.

Konkursy

Konkurs „Samorządowy Lider Zarządzania 2010 – Usługi Techniczne i Usługi Zdrowotne"

Konkurs „Samorządowy Lider Zarządzania 2010 – Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi"

URZĄD MIASTA I GMINY W GNIEWIE STOWARZYSZENIE CENTRUM AKTYWNYCH – GNIEW

Aktywny Gniew

Projekt ten to innowacyjna forma podejścia do pobudzenia i wspierania działalności grup nieformalnych oraz małych organizacji pozarządowych. Właśnie do nich skierowane są konkursy minigrantów, których operatorem jest Stowarzyszenie Centrum Aktywnych – Gniew (CAG). Oprócz tego gmina współfinansuje organizację konkursu grantowego Działaj Lokalnie skierowanego do początkujących organizacji pozarządowych i grup nieformalnych. Realizatorem tego programu jest Fundacja Pokolenia.

Celem projektu realizowanego w Gniewie jest zwiększenie zaangażowania mieszkańców gminy w organizację oddolnych inicjatyw społecznych, kulturalnych i ekologicznych. Ma on ponadto popularyzować wśród mieszkańców pracę „metodą projekt”, a także zapewnić obsługę administracyjną i księgową grupom inicjatywnym realizującym projekty z wykorzystaniem środków zewnętrznych.

W 2008 roku Stowarzyszenie CAG realizowało projekt „Gniewskie organizacje pozarządowe w drodze do realizacji zadań publicznych”. Finansowany był on z funduszy norweskich. Zdiagnozowano wtedy sprawność i potrzeby lokalnych organizacji. Okazało się, że największą przeszkodę stanowi administracja i uwarunkowania prawne do rozliczenia prowadzonej działalności. Te przeszkody były także przyczyną lęku przed pozyskiwaniem środków zewnętrznych. Na ok. 50 zarejestrowanych organizacji z terenu gminy Gniew do końca 2008 r. tylko dwie z nich realizowały działania w oparciu o środki pozyskane z konkursów grantowych. Właśnie, by rozwiązać ten problem, opracowany został program wspierania grup inicjatywnych.

W 2009 roku z projektu „Aktywny Gniew” skorzystało ok. sto grup inicjatywnych. W ramach projektu upowszechniania kultury, finansowanego przez gminę, grupy nieformalne zorganizowały 8 inicjatyw młodzieżowych zespołów muzycznych, 5 inicjatyw zajęć dla dzieci podczas ferii i wakacji, 4 inicjatywy chórów i zespołów, 5 inicjatyw grupo historycznych i teatralnych. Oprócz tego kilkadziesiąt inicjatyw dotyczących organizacji imprez i wydarzeń kulturalnych oraz festynów wiejskich.

Łączna wartość środków przyznanych na realizację tych inicjatyw wyniosła 75 tys. zł. ■

POWIAT KLUCZBORSKI KLUCZBORSKO-OLESKA ORGANIZACJA TURYSTYCZNA

Kraina Miodu i Mleka

„Kraina Miodu i Mleka” to nazwa projektu zrealizowanego w powiatach kluczborskim i oleskim. Polegał on na utworzeniu 2 listopada 2008 r. pierwszego w województwie opolskim oraz w kraju klastra turystycznego. Samorządy zrealizowały go we współpracy z Kluczborsko-Oleską Organizacją Turystyczną, która zrzesza, oprócz jednostek samorządowych, także biura obsługi turystycznej, biura podróży, hotele, restauracje, gospodarstwa eko- i agroturystyczne, szkoły, związki oraz osoby fizyczne. Sam klaster, który ma otwartą formułę, zrzesza firmy z branży turystycznej województwa opolskiego oraz jednostki badawcze: Opolski Park Naukowo-Technologiczny i Uniwersytet Opolski, a także gminy z terenu obu powiatów. Reprezentując władze samorządowe, lokalne środowisko przedsiębiorców, branżę turystyczną oraz instytucje badawczo-rozwojowe, klaster stał się platformą współpracy środowiska samorządowego, gospodarczego oraz osób i instytucji zainteresowanych rozwojem turystyki regionu.

Nowatorstwo kluczborskiego pomysłu polega na skupieniu przedsiębiorstw, instytucji i organizacji, wzajemnie ze sobą powiązanych rozbudowaną siecią formalnych i nieformalnych relacji, opartych na wspólnej linii rozwoju (np. wspólne rynki docelowe). Przedsiębiorstwa w klastrze jednocześnie ze sobą konkurują, jak i w pewnych aspektach działań kooperują.

Folder promujący „Krainę Miodu i Mleka”.
Fot. Archiwum Starostwa Powiatowego w Kluczborku

Sukcesem kluczborskiego klastra jest nawiązanie współpracy z podobną organizacją działającą w Niemczech. Wraz z klasterem Touristische Gruppe pro-agro Verband zur Forderung des Landlichen Raumes in Land Brandenburg udało się juz pozyskać prawie 495 tys. zł na realizowane we współpracy innowacyjne działania promocyjne. Ta nowa współpraca stała się też osią strategiczną działań w programie Innovation Express oraz w powiązanym z nim projekcie „Lokalny i regionalny produkt w wirtualnej przestrzeni turystycznej dorzecza Odry”. Był on realizowany w 2009 roku. Umożliwił m.in. stworzenie dwujęzycznego polsko-niemieckiego nowoczesnego portalu internetowego www.e-kolot.pl, promującego działalność członków obu klastrów. Powstał też film promujący ziemię kluczborską i oleską, a na antenie telewizji TVN24, w tygodniku Neewsweek Polska oraz w regionalnych mediach, ukazały się materiały reklamujące to przedsięwzięcie. Stworzono ponadto mobilny przewodnik po obszarach partnerskich klastrów, przeznaczony na telefony komórkowe, wydano też w języku polskim i niemieckim publikację zawierającą oferty członków obu klastrów oraz przepisy lokalnych potraw. ■

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

model współpracy

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

URZĄD GMINY BIELINY LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA – WOKÓŁ ŁYSEJ GÓRY

Partnerska realizacja projektów

„Rozwój i wykorzystanie potencjału turystyczno-kulturowo-społecznego gmin skupionych w Stowarzyszeniu »Lokalna Grupa Działania – Wokół Łysej Góry« na przykładzie partnerskiej realizacji projektów” – to tytuł realizowanego od 2007 roku projektu obejmującego obszar gmin Bieliny, Bodzentyn, Górno, Łączna, Masłów, Suchedniów i Wąchock. Te siedem samorządów z województwa świętokrzyskiego założyło stowarzyszenie – Lokalną Grupę Działania (LGD). Ma ona na celu działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i integracji europejskiej. Jej uczestnicy postanowili opracować i realizować Lokalną Strategię Rozwoju dla siedmiu gmin wchodzących w jej skład. Stowarzyszenie ma ponadto na celu mobilizowanie mieszkańców do uczestniczenia w procesie

Gmina Bieliny wybudowała Osadę Średniowieczną w Hucie Szklanej według koncepcji technicznej przygotowanej przez Lokalną Grupę Działania. To swoisty skansen archeologiczno-historyczny. LGD dodatkowo przygotowuje kadry do obsługi Osady.
Fot. Archiwum UG Bieliny

zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, upowszechnianie informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją mieszkańców wsi, podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych, a także udzielanie wsparcia mieszkańcom w przygotowywaniu projektów i pozyskiwaniu środków na ich realizację.

Projekt LGD dotyczący partnerskiej realizacji projektów ma na celu wzajemne uzupełnienie działań prowadzonych przez samorządy i stowarzyszenie, wzmocnienie efektu ich synergii. Wspólna realizacja przedsięwzięć pozwala pozyskać środki finansowe na działania, których samorządy nie są w stanie finansować z własnych budżetów. Umożliwia stworzenie spójnej oferty kulturalno-edukacyjno-turystycznej na obszarze leżącym wokół Łysej Góry, oferty opartej na bogactwie kulturowym i przyrodniczym Gór Świętokrzyskich.

Idea projektu to wspólna, oparta na partnerskich zasadach, realizacja przedsięwzięć, zarówno o charakterze promocyjnym, jak i inwestycyjnym, społecznym i edukacyjnym. Działania te odbywają się na podstawie umów partnerskich, w których określone są m.in. zakresy odpowiedzialności, zasady uczestnictwa podmiotów w finansowaniu przedsięwzięć. ■

URZĄD MIEJSKI W ŚREMIE TOWARZYSTWO POMOCY POTRZEBUJĄCYM IM. ŚW. BRATA ALBERTA

Centrum Aktywności Lokalnej

Założeniem systemu pomocy społecznej w Śremie jest współpraca, współdziałanie i partnerstwo w tworzeniu i realizacji programów z obszaru polityki społecznej, rozwijaniu instrumentów wsparcia, które angażują odbiorców działań, a także w tworzeniu warunków i promowaniu aktywności społecznej różnych środowisk. Jednym z narzędzi służących realizacji działań na rzecz aktywizacji społecznej jest wdrażanie metody Centrum Aktywności Lokalnej. Jest to nowa metoda działania instytucji publicznej w środowisku lokalnym, w której priorytetem jest realizowanie działań na rzecz danej społeczności przez zaangażowanie samych mieszkańców.

Ośrodek pomocy społecznej (OPS) jako Centrum Aktywności Lokalnej zmienił swój wizerunek: z instytucji działającej typowo w zakresie wsparcia socjalnego i finansowego osób wykluczonych społecznie na instytucje aktywizującą społeczność lokalną i animującą różnorodne działania pomocowe. Dzięki współpracy z organizacjami pozarządowymi możliwe było i jest pozyskiwanie pełnej wiedzy o zasobach i potrzebach środowiska lokalnego oraz wykorzystanie ich.

W śremskim Centrum Aktywności Lokalnej powołano dwie grupy samopomocowe: dla rodzin osób niepełnosprawnych oraz dla osób przeżywających żałobę. W ramach akcji pod nazwą „Śremski przyjaciel seniora”, we współpracy z miejscowymi kawiarniami i restauracjami, zachęcano osoby starsze do wychodzenia z domów, nawiązywania kontaktów i zawierania nowych znajomości. Zorganizowano też dla seniorów dwa pikniki. Podczas konferencji „Tworzenie Centrum Aktywności Lokalnej” zorganizowanej wiosną 2009 r. mówiono o tej metodzie jako sprawdzonym sposobie na prace środowiskową.

Do pracy w ramach śremskiego Centrum zaangażowało się 9 instytucji: OPS, biblioteka publiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Wielkopolskie Stowarzyszenie „Pokolenie”, Fundacja na rzecz Rewaloryzacji

Piknik dla śremskich seniorów „Zjawiskowo” 2009.
Fot. Archiwum OPS w Śremie

Miasta Śrem, urząd miejski, Polski Komitet Pomocy Społecznej, T.P.P. im. Św. Brata Alberta, i miejscowe przedszkole. Dodatkowo do działań na rzecz społeczności lokalnej zaangażowano siedem lokalnych firm, które sponsorują projekt „Śremski przyjaciel seniora”. Odbiorcami działań realizowanych w ramach CAL było 324 mieszkańców miasta.

Materiał przygotowała
EWA PARCHIMOWICZ

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
THE INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS
pozytek.gov.pl
Departament Pożytku Publicznego
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Collegium Civitas
SOCIAL AND POLITICAL STUDIES
sieć splot
Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT
ZWIĄZEK MIAST POLSKICH
fawn
forum aktywizacji obszarów wiejskich
Projekt partnerski „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy”

Zarząd ZMP w Poznaniu

Walka o pieniądze

Podczas posiedzenia Zarządu ZMP w Poznaniu 4 lutego br. podjęto dwa stanowiska w sprawach dotyczących ograniczenia zadłużenia i deficytu JST.

Pierwsze z nich dotyczyło rozporządzenia Ministra Finansów z 23 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa, a dokładniej zapisu w paragrafie 3 punkt 2, na mocy którego do państwowego długu publicznego zalicza się też kredyty i pożyczki, w tym także m.in. umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym, umowy sprzedaży (płacone w ratach) oraz umowy leasingowe. Członkowie Zarządu podkreślali, że budżety samorządów uchwalane przed 15 listopada ub.r. uzyskały pozytywną ocenę RIO, a dziś ze względu na to rozporządzenie mogą dostać negatywną. Postanowiono złożyć do Prezesa Rady Ministrów wniosek o uchylenie tego aktu prawnego.

Przed posiedzeniem członkowie Zarządu zwiedzali w Poznaniu budowę Term Maltańskich. *Fot. J. Proniewicz*

Sprawiedliwy deficyt

Drugie stanowisko powstało po przedstawieniu informacji o pracach nad zamierzeniami MF w sprawie ograniczenia zadłużenia i deficytu JST. Problemem jest deficyt sektora publicznego. W Polsce w 2010 roku wyniósł on bowiem 9% PKB (2,4% PKB to deficyt samorządów), a powinien być na poziomie – zgodnie z kryterium z Maastricht – 3%. Strona rządowa zapowiedziała, że kiedy zostanie osiągnięty (po wprowadzeniu programu oszczędnościowego) poziom deficytu rzędu 3% PKB, to samorządy będą mogły mieć deficyt w wysokości 0,4–0,6% PKB. Jest też inna, mniej korzystna propozycja. W 2012 roku deficyt łączny JST i każdego samorządu nie może być większy niż 4% dochodów danej jednostki, w 2013 r. – 3%, w 2014 r. – 2%, a w 2015 r. – 1%. Oznacza to mniej niż 0,4% PKB. Ze względu na to, iż negocjacje dalej trwają, Zarząd ZMP postanowił zająć stanowisko w tej sprawie, w którym podkreślono, że udział w ograniczonym deficycie musi być sprawiedliwy, czyli proporcjonalny do części wydatków samorządów w stosunku do wydatków publicznych łącznie, i wynosić 1% PKB (wydatki samorządów stanowią bowiem 1/3 wydatków sektora publicznego). Zwrócono uwagę, że deficyt samorządów jest w całości przeznaczany na wydatki majątkowe, na inwestycje, od których w poważnym stopniu zależy wykorzystanie funduszy strukturalnych oraz na to, iż samorządy mają już określone zobowiązania.

O przyrodzie i transporcie

W trakcie posiedzenia negatywnie zaopiniowano projekt ustawy o ochronie przyrody, który przewiduje zmiany dotyczące trybu tworzenia parku narodowego, zmiany jego granic lub likwidacji oraz odwoływania dyrektora, dlatego że ogranicza władzę gminy. Podobną ocenę otrzymał projekt zmiany ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych ze względu na to, że zmniejsza dochody gmin.

Aprobaty nie uzyskały również projekty rozporządzeń dotyczących przepisów wykonawczych do ustawy – Prawo przewozowe i ustawy o publicznym transporcie zbiorowym w sprawie rozkładów jazdy (np. ograniczenie wprowadzanych zmian do 3, nadmiar regulacji) oraz wysokości opłat za wydawanie dokumentów związanych z wykonywaniem publicznego transportu zbiorowego oraz wzorów tych dokumentów.

Zgłoszono uwagi do projektu zmiany rozporządzenia RM w sprawie autostrad płatnych. W opinii Zarządu obwodnice miast w całości powinny być wyłączone z opłat, podobnie jak te przechodzące przez aglomeracje.

Korzystne zapisy

Omawiając senacki projekt zmiany ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości, zaznaczano, że jest on korzystny dla samorządów, ale wymaga doprecyzowania zapisów. Decyzja o przekształceniu powinna być wydawana na wniosek, po udokumentowaniu, że dana osoba jest użytkownikiem wieczystym, i musi być poprzedzona stosowną uchwałą organu stanowiącego JST. Z kolei projekt PIS w tej samej sprawie został przez Zarząd odrzucony, gdyż uszczupli dochody gmin.

Pozytywnie zaopiniowano natomiast zmianę rozporządzenia MZ w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego. Przedstawiciele miast zgadzają się również z zapisami założeń do projektu ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się, jednak pod warunkiem że wprowadzone zadania będą zlecone i dzięki temu będą miały zapewnione finansowanie.

Repatriacja i edukacja

Z kolei senacki projekt ustawy repatriacyjnej w opinii członków Zarządu ZMP nie załatwia problemu kompleksowo, dlatego podtrzymano poparcie dla projektu obywatelskiego Macieja Płażyńskiego.

Prezydenci i burmistrzowie zapoznali się z informacją o pracach zespołu resortowego ds. statusu nauczycieli. Zdaniem członków zespołu Karta Nauczyciela powinna obejmować tylko nauczycieli prowadzących bezpośrednio proces dydaktyczny z dziećmi, a dyrektor, który nie musi być przecież nauczycielem, nie powinien podlegać regulacjom KN. Zespół postuluje też m.in. zmiany dotyczące warunków i czasu pracy nauczyciela oraz szkoły.

W poczet miast członkowskich przyjęto Gliwice. Ze Związku wystąpił Jawor, Zawidów i Lubaczów.

JOANNA PRONIEWICZ

Wyjazdy do Norwegii

Edukacja ekologiczna

Podczas wyjazdów do Norwegii jesienią ubiegłego roku laureaci konkursu „Samorządowy Lider Zarządzania 2010 – usługi techniczne i zdrowotne" mogli poznać, jak funkcjonuje system zagospodarowania odpadów w tym kraju, a także ciekawe rozwiązania w tej dziedzinie.

W Norwegii podchodzi się do gospodarki odpadami kompleksowo, co przynosi świetne efekty. Ok. 80% odpadów poddawanych jest recyklingowi. Duża część trafia do spalarni odpadów, które przetwarzają je nie tylko na energię elektryczną, ale również cieplną, wykorzystywaną m.in. do ogrzania szkół. Zagospodarowanie odpadów z gospodarstw domowych jest obowiązkiem gmin, które mają wolną rękę, jeżeli chodzi o szczegółowe rozwiązanie tej kwestii – mogą zlecić to zadanie podmiotom zewnętrznym, spółkom komunalnym lub zorganizować procedurę przetargową w sprawie wywozu śmieci. Gmina jest właścicielem odpadów komunalnych.

Mieszkańcy gmin norweskich są świadomi konieczności segregacji u źródła. Społeczeństwo mobilizuje fakt, że wysegregowane nieczystości (frakcje: papier, szkło, plastik, metal) odbierze od nich bezpłatnie odpowiednia firma, której pracownicy służą im pomocą i radą w kwestii odpadów, a za odbiór zmieszanych trzeba płacić duże pieniądze. Mimo wysokiej świadomości ekologicznej mieszkańców prowadzone są intensywnie i stale kampanie informacyjne na temat właściwego gospodarowania odpadami. Przykładem może być Wytwórnia biogazu Glør w **Lillehammer**, która swoje akcje informacyjne kieruje do wszystkich mieszkańców, wykorzystując do tego Internet, listy i telefony. Duży nacisk kładzie się szczególnie na edukację ekologiczną dzieci i młodzieży. W fabryce Glør spalane są m.in. resztki żywnościowe, odpady z ogrodu, gospodarstw rolnych. Biogaz jest używany do produkcji energii elektrycznej, która wystarcza do oświetlenie 200 domów w ciągu roku. Ważnym elementem systemu komunikacji Zakładu Przerobu Odpadów Glør jest bezpośredni kontakt z klientem poprzez kierowców, którzy przekazują mieszkańcom informacje, komunikaty i edukują. Przedsiębiorstwo dba nie tylko o to, aby byli oni czysto i schludnie ubrani, ale też mogli się zżyć z mieszkańcami, obsługując te same trasy.

Gospodarka odpadami komunalnymi w Norwegii opiera się na związkach gmin i tworzonych przez nie przedsiębiorstwach komunalnych. Przykładem może być Przedsiębiorstwo Hias należące do 4 gmin (**Hamar, Loten, Ringsaker** i **Stange**), na terenie których mieszka 75 tys. osób. Hias odpowiada za zaopatrywanie mieszkańców w wodę, odbiór ścieków i odpadów. Gmina **Sokoły** widzi szansę rozwiązania kompleksowo problemu odpadów na swoim terenie, dzięki powołaniu takiej międzygminnej struktury organizacyjnej, co pozwoliłoby na pozyskanie odpowiednich środków finansowych, jednak ta inicjatywa spotkała się ze słabym zainteresowaniem sąsiednich gmin. W gminie **Hamar** istnieją 53 małe samoobsługowe stacje recyklingu, gdzie mieszkańcy mogą sami pozostawić posegregowane przez siebie śmieci w pojemnikach na kartony po mleku, papier, szkło, puszki lub ubrania. Ciekawym rozwiązaniem są też centra recyklingu, które są obsługiwane przez personel, gdzie mieszkańcy mogą zasięgnąć porad na temat właściwego gospodarowania odpadami (do 5 stacji odwiedza 250 tys. klientów rocznie). W Sokołach planuje się otworzyć na wzór norweski Gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, który będzie nieodpłatnie przyjmował wysegregowane odpady z gospodarstw domowych, a także rozpocząć działania edukacyjne – prelekcje, konkursy, happeningi w szkołach, spotkania z sołtysami i radnymi jako lokalnymi liderami, podczas których otrzymają oni ulotki i foldery na temat słuszności selektywnej zbiórki odpadów.

W **Oslo** odpady z gospodarstw domowych są segregowane na poziomie indywidualnych gospodarstw w 3 grupach: odpady żywnościowe, plastik, odpady pozostałe. Miasto zaopatrzyło mieszkańców w darmowe worki w trzech różnych kolorach, które trafiają do jednego kontenera i transportowane są do spalarni w Haraldrud (250 tys. ton odpadów rocznie), gdzie przechodzą przez optyczny system sortowania. Plastik wysyłany jest do Niemiec, a z odpadów żywnościowych produkuje się w Szwecji biogaz i biopaliwa. **Nowy Sącz** chce wdrożyć w mieście selektywną zbiórkę odpadów, która będzie opierać się na wytworzeniu partnerstwa i kooperacji na rzecz ekologii z mieszkańcami. Istotnym aspektem ma być bezpłatny odbiór wysegregowanych odpadów z gospodarstw domowych. Miasto posiada podpisaną umowę siostrzaną z Narvikiem, co pozwoli na lepsze promowanie i wdrażanie rozwiązań proekologicznych z Norwegii (wspólne konkursy, wymiana młodzieży, *Ecofriends* – program bilateralnej współpracy między szkołami).

Przedstawiciele **powiatu polkowickiego** planują natomiast wprowadzenie ciągłej kampanii informacyjno-edukacyjnej dla mieszkańców objętych systemem selektywnej zbiorki. Ostatnia taka akcja poprzedzała wdrażanie systemu przez Związek Gmin Zagłębia Miedziowego w 2006 roku. W 2011 roku zostaną przygotowane materiały edukacyjne w formie broszur na temat segregowania odpadów, a także zorganizowane prelekcje i pogadanki dla liderów wiejskich oraz dzieci i młodzieży na każdym poziomie kształcenia, poczynając od przedszkoli.

JOANNA PRONIEWICZ

*Związek Miast Polskich we współpracy ze Związkiem Powiatów Polskich, Związkiem Gmin Wiejskich RP oraz Norweskim Związkiem Władz Lokalnych i Regionalnych od połowy 2007 roku realizuje 4-letni program doradczo-szkoleniowy **„Budowanie potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu do lepszego dostarczania usług publicznych"**, który jest współfinansowany przez rząd Norwegii ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Projekt obejmuje rozbudowę Systemu Analiz Samorządowych, uruchomienie Grup Wymiany Doświadczeń, organizowanie konkursów, prowadzenie szkoleń oraz wyjazdy studyjne i staże w samorządach norweskich.*

norway grants

Z życia miast

JELENIA GÓRA
III Karkonoski Festiwal Światła

W połowie stycznia br., podczas trwania III edycji Karkonoskiego Festiwalu Światła, Jelenia Góra stała się najbardziej rozświetlonym miastem Polski.

Impreza już po raz trzeci zachwyciła niezwykłymi iluminacjami i pokazami oświetlenia tysiące osób, które odwiedziły główną arenę Festiwalu – plac Piastowski w Cieplicach. Po raz pierwszy w Festiwalu uczestniczyli studenci uczelni technicznych i artystycznych, którzy prezentowali różne możliwości wykorzystania światła w kształtowaniu przestrzeni publicznej. W gmachu pałacu Schaffgotschów, w którym mieści się wydział Politechniki Wrocławskiej, można było oglądać obrazy „malowane światłem" oraz wiele form artystycznych kreowanych przez światło.

Jedną z największych atrakcji Festiwalu okazał się zrealizowany w kościele ewangelickim spektakl „Stworzenie świat(ł)a", podczas którego wykorzystano w sposób niezwykły wideomapping i oświetlenie architektonicznych detali barokowej świątyni. Wideomapping jest nowatorską techniką tworzenia wizualizacji na budynkach w taki sposób, aby je ożywić i zmienić graficznie. Ta forma projekcji obrazów i światła była wykorzystana w wielu miejscach Festiwalu. Szczególnie zachwycał ten w wykonaniu studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej z Nysy, którzy swoje świetlno-graficzne wizje zaprezentowali na elewacji budynku szkoły muzycznej.

Iluminacja Cieplic. *Fot. Archiwum LBL*

Wideomappingowi, pokazom laserowym i innym wydarzeniom artystycznym towarzyszyły iluminacje zabytkowych obiektów miasta.

Po raz kolejny podczas Festiwalu odbyła się Akademia Światła, którą zorganizował Philips Lighting Poland. Uczestniczyło w niej ponad 150 przedstawicieli samorządów odpowiedzialnych za oświetlenie przestrzeni publicznej, a także architektów i projektantów oświetlenia z całej Polski. Podczas dwudniowych wykładów Akademii Światła zaprezentowane zostały najnowocześniejsze techniki oświetlania przestrzeni publicznej. ■

INOWROCŁAW
XVI Ogólnopolskie Forum Ratownictwa

19 i 20 kwietnia 2011 r. w Inowrocławiu odbędzie się XVI Ogólnopolskie Forum Ratownictwa.

Tegoroczny temat spotkania to *„Wypadki, awarie i katastrofy w środowisku pracy. Postępy prawno-organizacyjne, inżynierii bezpieczeństwa, medyczne i psychologiczne"*.

Celem tegorocznego Forum jest: ocena stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach przemysłowych, zakładach opieki zdrowotnej, firmach i instytucjach publicznych, analiza rozwiązań prawnych i przyjętych programów poprawy bezpieczeństwa, ocena systemów monitoringu, profilaktyki i ratownictwa w wypadkach, awariach i katastrofach, a także wypracowanie zintegrowanej koncepcji zarządzania bezpieczeństwem w środowisku pracy.

Organizatorami spotkania są: prezydent Miasta Inowrocławia, starosta inowrocławski, Publiczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Inowrocławiu, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Inowrocławiu, Klinika Medycyny Ratunkowej Szpitala Uniwersyteckiego nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy, Katedra Administracji, Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Uniwersytetu Szczecińskiego, Katedra Inżynierii Bezpieczeństwa Pracy Wydziału Inżynierii Procesowej i Ochrony Środowiska Politechniki Łódzkiej oraz Związek Miast Polskich.

(EPE)

Kronika zagraniczna

Projekt polsko-litewski

W ostatnim dziesięcioleciu, które upłynęło od ostatniego wspólnego spotkania w Lublinie, polskie i litewskie samorządy systematycznie rozwijały swoją współpracę. Wzrosła liczba miast partnerskich, a zakres tematyczny umów stale się poszerza. Dane zebrane przez Związek Miast Polskich w 2009 roku mówią o 174 polsko-litewskich parach bliźniaczych. Porozumienia między samorządami stały się integralną częścią lokalnych i regionalnych mechanizmów rozwoju i platformą realizacji projektów kierunkowych.

W ramach projektu realizowanego w br. przez Związek Miast Polskich i Litewski Związek Władz Lokalnych zaplanowana jest wspólna konferencja w Augustowie, 13 i 14 czerwca br. Powstanie także strona internetowa dedykowana kontaktom polskich i litewskich samorządów, założono także wydanie dwujęzycznej publikacji prezentującej dobre praktyki sąsiedzkiej współpracy.

Projekt otrzymał dofinansowanie w wysokości 70 tys. euro z programu Europa dla Obywateli – środki wsparcia. ■

Seminarium Europa dla Obywateli

Związek Miast Polskich wspólnie z Punktem Kontaktowym Europa dla Obywateli organizuje 11 marca br. w Poznaniu seminarium informacyjne. Poświęcone będzie ono zasadom finansowania projektów w ramach programu Europa dla Obywateli, ze szczególnym uwzględnieniem Działania 1 – Aktywni obywatele dla Europy, wspierającego współpracę partnerską. Więcej informacji oraz formularz zgłoszeniowy znajduje się na stronie www.twinning.pl

(KP, STA)

800-lecie Złotoryi

Miasto złotem słynące

Złotoryja to malownicza miejscowość położona u podnóża Sudetów, nad złotonośną rzeką Kaczawą, licząca blisko 17 tys. mieszkańców. Leży na granicy dwóch krain geograficznych – Niziny Śląskiej i Sudetów.

Na południe od Złotoryi rozciąga się pagórkowate Pogórze Kaczawskie, które jest najdalej wysuniętą na północ częścią Sudetów. Złożoność budowy geologicznej i rozmaitość krajobrazów terenów otaczających Złotoryję przyciąga turystów, a zwłaszcza geologów oraz kolekcjonerów skał i minerałów.

Miastotwórcze złoto

Złotoryja jest najstarszym miastem w Polsce, lokowanym na prawie magdeburskim w 1211 roku z woli księcia Henryka Brodatego. Uroczyste obchody jubileuszu 800-lecia miasta rozpoczęły się już w styczniu koncertem kolęd, z udziałem Arki Noego oraz Golec Orkiestry i potrwają cały rok, z kulminacją podczas Dni Złotoryi.

Miejscowość od swego założenia znana była z wydobycia złota, od którego zresztą wzięła nazwę. Miasto zaczęło się bardzo intensywnie rozwijać już na przełomie XII i XIII w., a podstawę jego rozwoju stanowiło górnictwo złota oraz handel. Zapisy z 1212 roku świadczą o tym, że na terenie Złotoryi wydobywano 15–40 kg złota tygodniowo! Było to najzasobniejsze złoże w Europie Środkowej. Jednak od 1241 roku wydobycie złota gwałtownie zaczęło spadać, ponieważ podczas najazdu Mongołów, w bitwie pod Legnicą, większość z ponad 500 górników uczestniczących w walce poległa lub dostała się do niewoli. Na pamiątkę tego wydarzenia na złotoryjskim rynku stoi fontanna zwana „Fontanną górników".

Mimo że czasy gorączki złota minęły, nadal w rzece Kaczawie i okolicznych potokach można znaleźć samorodki złota. Każdego roku odbywają się tu Międzynarodowe Mistrzostwa Polski w Płukaniu Złota, a w tym roku, z okazji jubileuszu – Mistrzostwa Świata w tej dziedzinie, które rozpocznie (jak co roku podczas Dni Miasta) barwny korowód mieszkańców przebranych w stroje historyczne. Wiekowe tradycje związane z wydobyciem złotego kruszcu kultywuje Polskie Bractwo Kopaczy Złota.

Stare miasto z nową nazwą

Długa jest historia Złotoryi, równie długa, ale bardziej skomplikowana jest historia jej nazwy. Pierwsza nazwa miejscowości pojawiła się około 1200 roku i brzmiała ona Gultpergk auf dem Nocolaiberge. Dzisiejsze imię miasto otrzymało dopiero w 1946 roku, do tego czasu zmieniano ją około 30 razy! Nazywane było m.in. de Auro (1211 r.), Mons Aurum (1217 r.), Civitas Goltberg (1325 r.) czy Gultprich (1726 r.).

Stawiamy na sport

Miasto i okolice ze względu na stosunkowo niski stopień urbanizacji i uprzemysłowienia może pochwalić się czystym środowiskiem naturalnym. Świadczy o tym zarówno niewielkie zanieczyszczenie powietrza, jak i występowanie pstrągów w rzece Kaczawie. Dlatego też warto skorzystać z oferty wypoczynku wśród natury. Można wybrać się np. na wycieczki szlakami rekreacyjno- turystycznymi: rowerowym oraz Nordic Walking. Mieszkańcy zaś mogą korzystać z dobrej bazy obiektów sportowych: nowoczesnej hali sportowej, kortów tenisowych, basenu, strzelnicy czy zespołu boisk (w tym „Orlika"). Miejskie kąpielisko przeszło niedawno kapitalny remont, dzięki któremu stało się nowoczesnym obiektem rekreacyjnym. Prężnie działają kluby sportowe, które mają duże osiągnięcia nie tylko w Polsce, ale i na arenie międzynarodowej, np. złotoryjscy akrobaci są wicemistrzami Europy. Kluby otrzymują również dofinansowanie na szkolenie dzieci i młodzieży – co roku zwiększa się pulę pieniędzy na ten cel, bo też i co roku wyniki młodych sportowców są coraz lepsze.

To trzeba zobaczyć

Złotoryja to jedno z najstarszych miast Dolnego Śląska. Świadectwem bogatej historii miasta są zabytki architektury oraz średniowieczny układ urbanistyczny centrum, który zachował swój lokacyjny układ planistyczny. Całe złotoryjskie Stare Miasto jest wpisane do rejestru zabytków i objęte planem rewitalizacyjnym. Warto zwiedzić odrestaurowany rynek z renesansowymi, barokowymi i klasycystycznymi kamienicami mieszczańskimi, ratuszem, barokową „Fontanną z delfinami" i „Fontanną górników". Należy też zwrócić uwagę na Basztę Kowalską, fragmenty średniowiecznych murów obronnych oraz jedyne w Polsce Muzeum Złota, które mieści się w tzw. Domu Kata i jest laureatem konkursu „Polska pięknieje". Można też wybrać się do kopalni złota „Aurelia", w której do dziś zachowały się podziemne chodniki. Nowo zagospodarowane miejskie planty zachęcają do spacerów alejkami parkowymi. Wzdłuż ścieżek ustawiono stylowe lampy i ławeczki, a mury obronne wyeksponowano dodatkowym oświetleniem.

Co się udało

Na przestrzeni ostatnich lat złotoryjski samorząd zainwestował wiele pieniędzy nie tylko w rewitalizację starego miasta, ale też w budowę mieszkań komunalnych, dróg, remontów kamienic i budynków oświatowych. W złotoryjskiej części Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej powstało kilka nowych zakładów przemysłowych. Wykonano nowe sieci wodno-kanalizacyjne. W trosce o bezpieczeństwo mieszkańców i turystów uruchomiono ze środków europejskich monitoring miejski. Dom kultury wyremontował i unowocześnił salę widowiskowo-kinową, w której odbywa się wiele imprez w ciągu całego roku.

Na podstawie materiałów z miasta przygotowała HANNA HENDRYSIAK

Starówka w Złotoryi. *Fot. E. Parchimowicz*

Podsumowanie projektów URBACT (1)

Mieszkania w zrównoważonym mieście

Na początku 2010 r. zostały zakończone prace w ramach sześciu projektów URBACT. Każdy z nich miał polskich partnerów. Streszczenie osiągniętych przez nie rezultatów przedstawimy w kilku najbliższych wydaniach „Samorządu Miejskiego". Dziś projekty HOPUS i NODUS.

Nazwa projektu i krótki opis
HOPUS – Housing Praxis for Urban Sustainability (Praktyka mieszkaniowa na rzecz Zrównoważonych Miast)
Termin realizacji projektu:
Kwiecień 2008 – kwiecień 2010
Typ projektu:
Grupa Robocza
PARTNERZY
- CITERA – „Sapienza" Uniwersytet w Rzymie, Włochy (**Partner Wiodący**)
- OTB – Politechnika w Delft, Holandia
- Politechnika Gdańska, Polska
- Uniwersytet w Minho, Portugalia
- Uniwersytet Reggio Calabria, Włochy
- Miasto Reggio Calabria, Włochy

Problemy, na jakie odpowiedział projekt

Rozwój miejski jest skomplikowanym procesem, wymagającym – w celu osiągnięcia wysokiej jakości – spójnej i konsekwentnej struktury zarządzania. Władze publiczne i podmioty prywatne muszą współpracować od początkowego etapu kształtowania zintegrowanego rozwoju do wypracowania wspólnych rozwiązań.

Projektowanie wysoko jakościowych zasobów mieszkaniowych to współpraca władz lokalnych, podmiotów prywatnych – dla których budownictwo mieszkaniowe jest bardzo dochodową działalnością oraz wielu innych, z których każdy ma inny cel. W czasach kryzysu ekonomicznego programy mieszkalnictwa społecznego w Europie straciły w większości swój rozpęd, a w wielu wypadkach po prostu nie istnieją. Jest to przyczyną, dla której prywatne przedsięwzięcia budowlane przeważają, prowadząc do mniej lub bardziej fragmentarycznego rozwoju miejskiego, uzależnionego od efektywności lokalnego modelu zarządzania. Rezultatem jest miasto silnie zorientowane na potrzeby rynku, gdzie zasoby mieszkaniowe są oferowane na sprzedaż podobnie jak w supermarkecie. Jednakże rygorystyczna kontrola jakości dotycząca produktów żywnościowych nie znajduje absolutnie żadnego

Podsumowanie projektów URBACT (2)

Rewitalizacja i planowanie przestrzenne

Nazwa projektu i krótki opis
NODUS – Połączenie rewitalizacji z regionalnym planowaniem przestrzennym
Termin realizacji projektu:
wrzesień 2008 – maj 2010
Typ projektu:
Grupa Robocza
PARTNERZY
- Region Katalonii – Hiszpania (Partner Wiodący)
- Region Emilia-Romagna – Włochy
- **Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego** – Polska
- **Miasto Katowice** – Polska
- Miasto Amsterdam – Holandia
- Miasto Alba Iulia – Rumunia
- Miasto Dobrich – Bułgaria

Problemy, na jakie odpowiedział projekt

Europejski rozwój miejski znajduje się pod silnym wpływem problemów wykluczenia społecznego i segregacji społeczno-przestrzennej, które są związane z degradacją poszczególnych obszarów w miastach. Te problemy nie powinny być rozpatrywane wyłącznie jako zjawisko lokalne. Przyczyny stojące za procesami segregacji, które skutkują degradacją fizyczną oraz koncentracją „trudnych" populacji na określonym terenie, w zdecydowanej większości determinowane są na poziomie ponadlokalnym.

Działania przeciwko wykluczeniu społecznemu i degradacji terenów miejskich zazwyczaj koncentrują się wyłącznie na najgorszych obszarach. Mało jest przykładów podejścia biorącego pod uwagę konieczność ponadlokalnego (metropolitalnego lub regionalnego) planowania.

Potrzeba zapewnienia wielopoziomowych powiązań pomiędzy szczeblami władzy, to jest tworzenia funkcjonalnych połączeń z szerszymi politykami oraz powiązań przestrzennych pomiędzy poszczególnymi dzielnicami, wciąż jest zbyt słabo akcentowana. Wszystko to stworzyłoby „zewnętrzną integrację" polityk lokalnych, której trzeba nadać zwiększone znaczenie jako reakcji na ponadlokalne przyczyny i determinanty lokalnych problemów.

Co osiągnięto w projekcie?

Początkowo tematem prac było zbadanie działań kontrolnych na szczeblu ponadlokal-

odpowiednika na rynku mieszkaniowym. Tworzy to sytuację, w której klientowi trudno jest ocenić z wyprzedzeniem, w co inwestuje.

Innowacyjne narzędzia, wprowadzone lokalnie w wielu miejscach przez sprawne władze lokalne doprowadziły do powstania dobrze zaprojektowanych, efektywnych planów zagospodarowania gmin, często również zapewniając wytyczne dla rozwoju indywidualnej zabudowy mieszkaniowej. **Narzędzia kształtowania zabudowy** (*design coding*), znajdujące się w centrum zainteresowania projektu HOPUS, są jednym z możliwych sposobów utrzymywania kontroli nad procesem tworzenia miasta, zachowując prawo do indywidualnych upodobań w ściśle określonych ramach zapewniających jednorodną i spójną całość.

Narzędzia kształtowania zabudowy, mające charakter komplementarny w stosunku do planowania przestrzennego, mogą wypełnić przestrzeń pomiędzy wizją urbanistyczną i projektem budowlanym. Stanowią one wytyczne bardziej szczegółowe niż mpzp, a mniej szczegółowe niż projekt budowlany. W ramach takich narzędzi gmina może określić szczegółowo rodzaje i kolorystykę pokryć dachowych, elewacji, styl zabudowy, stopień wykorzystania konkretnych materiałów itp. Efektem ich stosowania są osiedla, których indywidualne projekty różnią się od siebie, tworząc jednocześnie spójną całość. Pozwala to zachować jakość urbanistyczną oraz w dłuższej perspektywie – wysokie ceny takich osiedli. Dodatkowym aspektem regulowanym przez narzędzia kształtowania zabudowy powinna być energochłonność budynków.

Polski partner

Polskim partnerem projektu była **Politechnika Gdańska**. Powołała ona Lokalną Grupę Wsparcia składającą się z kilku instytucji publicznych, agencji planistycznych oraz prywatnych deweloperów aktywnych w dziedzinie mieszkalnictwa. Głównym zainteresowaniem partnera był fakt, że struktura władzy w Polsce była w tym czasie pod silnym wpływem inwestycji prywatnych, co umniejszało znaczenie harmonijnego rozwoju miejskiego na rzecz bardziej spekulacyjnych rozwiązań. Niekontrolowany rozrost polskich miast w ostatnich latach jest rezultatem braku polityk planistycznych oraz dynamicznego rozwoju narodowego zapoczątkowanego wprowadzeniem ekonomii wolnorynkowej.

Lokalny Plan Działania był zatem głównie skoncentrowany na podnoszeniu świadomości wśród różnych podmiotów, towarzyszących rozwojowi miejskiemu, w zakresie jakości urbanistycznej. Konferencja zorganizowana w kwietniu 2009 r. w Gdyni posłużyła jako okazja do szerzenia wśród szerokiego grona praktyków tematyki związanej z wykorzystaniem zaawansowanych systemów nadzoru rozwoju mieszkalnictwa. Pomimo że podjęte działania miały mniejsze znaczenie praktyczne, po raz pierwszy tematyka zintegrowanego rozwoju miejskiego została omówiona szerzej na poziomie lokalnym i regionalnym. Politechnika Gdańska planuje rozszerzyć działania propagujące tę wiedzę po zakończeniu realizacji projektu.

Co się w projekcie udało?

Partnerzy grupy roboczej wspólnie z ekspertem wiodącym mieli szansę stworzenia silnej sieci wymiany wiedzy, gdzie doświadczenia, problemy i potencjał szczebla lokalnego były identyfikowane i dyskutowane w celu znalezienia wspólnych cech oraz różnic.

Mimo że pięciu z sześciu partnerów to instytucje badawcze, a zatem ze znacznie mniej prawdopodobną perspektywą wdrożenia niż partnerzy z miast, to jednak podczas trwania projektu zaistniała szansa stworzenia efektywnej synergii między partnerami i władzami lokalnymi. To one wypracowywały lub wdrażały systemy wytycznych w projektowaniu i rewitalizacji, podkreślając od samego początku znaczenie zintegrowanych strategii rozwoju zabudowy.

ANNA NADOLNA

nym nad lokalnymi działaniami rewitalizacyjnymi pod kątem negatywnych skutków ubocznych.

W drugim roku projektu znaczenie szczebla ponadlokalnego ponownie wzrosło wraz z konstatacją, że taka kontrola jest potrzebna nie tylko w celu unikania skutków ubocznych, ale dlatego, że obszary zdegradowane muszą być powiązane z obszarami rozwijającymi się – a te są najlepiej identyfikowane w ponadlokalnych planach zagospodarowania przestrzennego.

Jednocześnie, te plany powinny również dawać możliwość monitoringu skutków ubocznych działań lokalnych. Ich siła zależy w dużym stopniu od zakresu kontroli instytucji publicznych nad rewitalizacją. Kontrolę można osiągnąć, realizując inwestycje ze środków publicznych, ale również poprzez nadzór nad lokalnym rynkiem nieruchomości oraz instytucjami publicznymi.

W trakcie projektu NODUS próbowano odpowiedzieć na pytanie, jaki jest optymalny szczebel ponadlokalny? W przypadku monocentrycznych obszarów miejskich może być on zbliżony do zasięgu granic Funkcjonalnych Obszarów Miejskich, w wielu wypadkach nazywanych regionami metropolitalnymi.

Potrzebny jest zintegrowany system monitoringu, a do realizacji tego celu – stworzenie nowej jednostki na szczeblu miasto-region, która koordynowałaby monitoring różnych planów (rewitalizacji, strategicznych, zagospodarowania przestrzennego). W Lokalne Plany Działania partnerów wpisane jest powołanie tak potrzebnych instytucjonalnych i legislacyjnych ram zintegrowanego planowania, wdrażania i monitoringu działań rewitalizacyjnych. W taki sposób NODUS może przyczynić się do rozwoju nowego sposobu planowania rewitalizacji.

Polscy partnerzy

Projekt NODUS miał dwóch polskich partnerów. Zdaniem przedstawicieli **Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego**, działania podjęte podczas fazy wdrożeniowej przyniosły większe korzyści, niż oczekiwano początkowo. Główną korzyścią było zdobycie wiedzy i doświadczeń w zakresie znaczenia zintegrowanych procesów rewitalizacyjnych z punktu widzenia regionu. Najważniejszym rezultatem projektu było stworzenie Lokalnej Grupy Wsparcia i utworzenie Mazowieckiej Regionalnej Rady do spraw Rewitalizacji. Główną rolą Rady będzie doradzanie władzom regionalnym w zakresie projektów rewitalizacyjnych realizowanych na ich terenie oraz koordynacja tych działań.

Dla pracowników UM w **Katowicach** projekt był okazją do owocnej wymiany dobrych praktyk, problemów, nowych idei i zaleceń. Zaangażowanie w projekt osób z różnych dziedzin oraz tworzenie Lokalnych Grup Wsparcia w każdym mieście partnerskim pozwoliło rozpowszechnić cele i rezultaty oraz wpłynęło na wzrost zainteresowania tematyką. Głównym celem katowickiego Lokalnego Planu Działania było opracowanie pierwszego zintegrowanego i międzysektorowego programu rewitalizacyjnego na przykładzie Nikiszowca. To pierwszy taki program dotyczący dzielnicy miasta, przygotowany z pełnym zaangażowaniem społeczności lokalnej oraz znaczącym wkładem przedstawicieli władz regionu.

Wypracowana metodologia będzie wykorzystywana w przygotowywaniu kolejnych zintegrowanych programów rozwoju dotyczących obszarów zdegradowanych, zidentyfikowanych w Katowickim Programie Rewitalizacyjnym 2007–2013.

ANNA NADOLNA

Pełna wersja opisów rezultatów projektów znajduje się na www.urbact.pl

XXXII ZGROMADZENIE OGÓLNE
ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

Poznań, 3–4 marca 2011

Program

3 marca, czwartek

12:00–14:00 – **OBRADY PLENARNE**, Hotel ***Novotel Centrum*** Poznań, pl. Andersa 1
Otwarcie obrad przez Prezesa ZMP, wystąpienia Gości

1. Powołanie prezydium i komisji, przyjęcie porządku obrad
2. Przyjęcie regulaminu obrad i ordynacji wyborczej
3. Sprawozdanie Zarządu z działalności Związku w 2010 roku i w V kadencji
4. Sprawozdanie z wykonania budżetu i przedstawienie bilansu Związku za rok 2010
5. Opinia Komisji Rewizyjnej – wniosek w sprawie udzielenia Zarządowi absolutorium za lata 2007–2010

14:00–15:00 – obiad

15:00–16:00 – **zebrania grup politycznych**
PiS, PO, PSL, Stow. Rzeczpospolita Obywatelska (centrolewica), niezależni

16:00–18:00 – **OBRADY PLENARNE** – ciąg dalszy

6. Dyskusja i głosowanie nad przyjęciem sprawozdań za 2010 rok i V kadencję oraz bilansu za rok 2010
7. Głosowanie nad wnioskiem Komisji Rewizyjnej ws. absolutorium dla Zarządu
8. Rozpatrzenie projektu uchwały ws. zmiany w Statucie (liczba członków Zarządu)
9. Zgłoszenie kandydatów na Prezesa Związku, do Zarządu i Komisji Rewizyjnej
10. Autoprezentacja kandydatów, wybory Prezesa, Zarządu i Komisji Rewizyjnej
11. Przedstawienie projektu programu działania Związku na rok 2011
12. Przedstawienie projektu budżetu na rok 2011
13. **Podsumowanie XX-lecia Związku Miast Polskich**
14. **Dyskusja programowa, przyjęcie tez programu działania i budżetu na rok 2011**
15. **Wręczenie wyróżnień honorowych: Złotej Wstęgi Miast Polskich i medali Związku**

19:00 – odsłonięcie pomnika Wojciecha Sz. Kaczmarka, złożenie kwiatów w miejscach pamięci Jarogniewa Drwęskiego i Wojciecha Sz. Kaczmarka, Prezesów ZMP w II i III RP

*ok. 20:20 – kolacja w Hotelu **Novotel Centrum** Poznań*

4 marca, piątek

10:00–13:00 – **OBRADY PLENARNE** – ciąg dalszy

10a. Wybory Zarządu i Komisji Rewizyjnej Związku (ew. II tura)

16. **Stan finansów miast – wyzwania na nową kadencję**
17. **Polska polityka miejska – stan prac** (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego)
18. Wybór do Kapituły Złotej Wstęgi Miast Polskich
19. **Miejsce polityki miejskiej w nowej perspektywie finansowej UE – *Jan Olbrycht***, przewodniczący Intergrupy URBAN w Parlamencie Europejskim
20. **Samorządowe inicjatywy legislacyjne Prezydenta RP – *Olgierd R. Dziekoński***, sekretarz stanu w kancelarii Prezydenta RP
21. Debata – wnioski
22. Zamknięcie obrad Zgromadzenia Ogólnego

Wkładka „Samorząd Miejski" – stały dodatek do „Gazety Samorządu i Administracji".
Wydawca – Związek Miast Polskich; ul. Robocza 46 a, 61-517 Poznań. Wkładkę redaguje zespół w składzie: Ewa Parchimowicz – red. nacz., Joanna Proniewicz, Hanna Hendrysiak.
Adres redakcji: ul. Robocza 46a, 61-517 Poznań, tel. (61) 63 350 54, fax (61) 63 350 60, www.miasta-polskie.pl/sm.html, e-mail: redakcja@zmp.poznan.pl.
Druk: Pracownia Wydawniczo-Poligraficzna TED

gazeta samorządu i administracji
gospodarka prawo finanse